

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Tämä on rinnakkaistallenne.

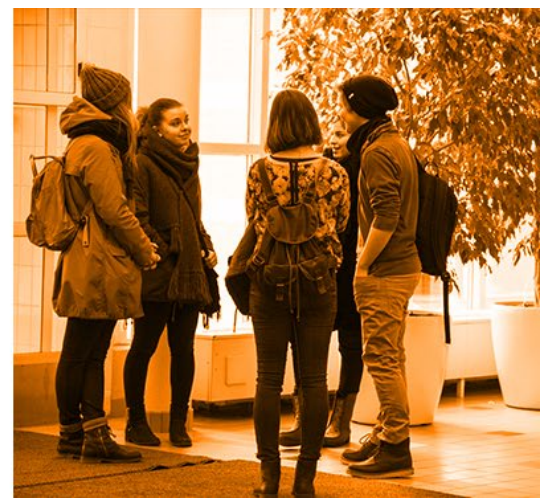
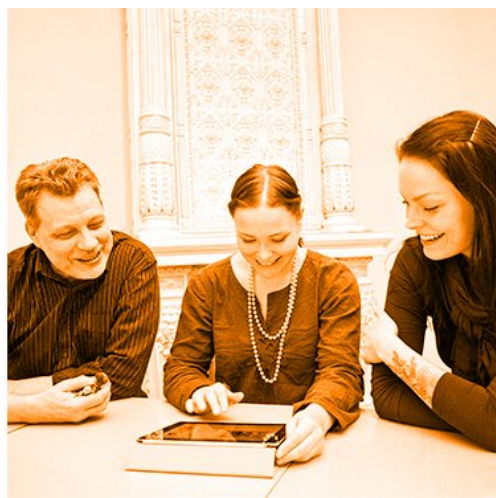
This is a self-archived version of the original article.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä /

To cite this article:

Kangas, Pirjo (2019). Tekoäly tulee myös korkeakoulukirjastoihin. UAS Journal 3.

URL: <https://uasjournal.fi/3-2019/tekoaly-korkeakoulukirjastoihin/>

Tekoäly tulee myös korkeakoulukirjastoihin

Tekoäly on viime aikoina herättänyt keskustelua myös kirjastoalalla. Esimerkiksi Helsingin kaupunginkirjaston uusi tekoälyä hyödyntävä logistiikkajärjestelmä on saanut keväällä 2019 runsaasti mediahuomiota (esim. Paastela 2019 & Tivi 2019). Keskustelua on käyty ammattilaisten kesken myös seminaareissa, esimerkiksi Helsingin kaupunginkirjaston valtakunnallisten kehittämisspalvelujen, Kansalliskirjaston ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran järjestämässä Tekoäly tuli töihin! -päivässä (ks. <https://www.kirjastot.fi/tekoalyseminaari2019>).

Tekoäly tuo uudenlaisia mahdollisuuksia esimerkiksi tiedonhakuun, aineistojen sisältöjen läpikäymiseen sekä uusien sisältöjen löytämiseen. Kirjastojen käytössä on jo tällä hetkellä muutamia tekoälyä hyödyntäviä työkaluja. Suomalaisen korkeakoulukirjastojen kannalta tällä hetkellä ajankohtaisimpia ovat tieteellistä tiedonhakua uudella tavalla hahmottava Iris.AI (<https://iris.ai/>) sekä Kansalliskirjaston kehittämä sisällönkuvailupalvelu Annif (<http://annif.org/>).

Uudenlaista tiedonhakua

Iris.AI:n ilmaisversioon voi kuka tahansa luoda tunnukset. Palvelun kattavampi premium-versio on ollut viimeisen vuoden sisällä testikäytössä muutamissa suomalaisissa korkeakouluissa, ja järjestelmä on herättänyt kiinnostusta asiakaskunnassa. Iris.AI hyödyntää avoimia tutkimusartikkeleita sisältävää core.ac.uk -tietokantaa ja täten sen sisältö painottuu tieteelliseen ja englanninkieliseen aineistoon.

Tiedonhaun kannalta Iris.AI:ssa on uutta se, että tietoa haetaan kokonaisen tekstin, esimerkiksi tiivistelmän tai tutkimussuunnitelman avulla eikä käyttäjän tarvitse muotoilla hakusanoja tai -lausekkeita.

Automaattinen sisällönkuvailu auttaa opiskelijoita

Sisällönkuvailupalvelu Annif puolestaan asiasanoittaa sille tarjottuja tekstejä. Annifia voi kokeilla syöttämällä kyseessä olevan tekstin Annifin verkkosivuilta (<http://annif.org/>) löytyvälle lomakkeelle. Esimerkiksi Humakin tänä vuonna ilmestyneen julkaisun ”Nuorten kertomuksia nuorisotyön merkityksellisyydestä: tarinallisen arvioinnin opaskirja” (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-456-322-2>) lyhyen kuvaustekstin perusteella Annifin ehdottamat kolme keskeisintä asiasanaa olivat *arviointi*, *nuorisotyö* ja *nuorisotyöntekijät*.

Palvelu on tehty ennen kaikkea tukemaan kirjastojen työtä aineistojen löydettävyyden parantamiseksi, mutta Annifin verkkolomaketta voisi kokeilla käyttää myös hyödyksi informaatiolukutaidon opetuksessa. Annifin ehdotusten avulla on mahdollista auttaa opiskelijoita hahmottamaan tekstien keskeisiä käsitteitä esimerkiksi vertailemalla opiskelijoiden tekemiä sanaehdotuksia Annifiin antamiin asiasanoihin.

Annif on kytketty Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto JYXiin (Jyväskylän yliopisto 2018). Kun opiskelija tallentaa opinnäytetyönsä JYXiin, Annif tekee tekstin pohjalta automaattisia asiasanaehdotuksia, joista tallentaja voi valita sopivimmat. Annifin nykyversion tekemistä ehdotuksista opiskelijat hyväksyivät käyttöön noin puolet (Suominen 2019, 15-16). Tämä saattaa olla tulevaisuutta myös ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä ja julkaisuja sisältävässä Theseus-palvelussa.

Kirjallisuusvinkkejä botilta

Keskustakirjasto Oodissa kirjavinkkejä voi saada henkilökunnan lisäksi myös botilta. Mobiilisovelluksen avulla toimivat kirjastosuositelijat, nimeltään esimerkiksi ”Romanttinen kynnikko” tai ”Puutarhuri punkkari,” tarjoavat asiakkaille omaan profiilinsa sopivia sisältöjä. Suositelijan taustalla toimiva tekoäly mahdollistaa sen, että suosituksia tarjotaan myös genererajojen yli eikä ainoastaan tietyn asiasanavalikoiman piiristä. (Headai 2019)

Botin tekemät ehdotukset perustuvat kuuden profiilin joukosta valittuun vaihtoehtoon eivätkä ole personoituja. Nykymuodossaan botin ehdotukset eivät auta käyttäjää kartuttamaan kirjallisuuden tuntemusta tietystä alasta perustuen tämän aiemmin lukemaan aineistoon, mutta samantapaista työkalua voisi hyvinkin kuvitella käytettävän suosittelemaan opiskelijalle tai korkeakoulun henkilökunnan jäsenelle uusia ja myös yllättäviä sisältöjä omaan ammattialaan liittyen.

Lähteet

Headai (2019.) Asiakastarina: Oodi. Medium.com 14.3.2019. Haettu 16.8.2019 osoitteesta <https://medium.com/headai-customer-stories/customer-story-oodi-1d1ef2554bb6>

Jyväskylän yliopisto (2018). Julkaisuarkisto JYX uudistuu. Jyväskylän yliopisto: Avoimen tiedon keskus, blogi. Haettu 16.8.2019 osoitteesta <https://osc.jyu.fi/fi/blogi/julkaisuarkisto-jyx-uudistuu>

Paastela, K. (2019). Tekoäly tuo kirjastoihin käyttäjien haluamia kirjoja – "Jos alueelle muuttaa paljon lapsiperheitä alkaa kokoelma muuttua lainausten pohjalta". Helsingin uutiset. Haettu 16.8.2019 osoitteesta: <https://www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/629451-tekoaly-tuo-kirjastoihin-kayttajien-haluamia-kirjoja-jos-alueelle-muuttaa-paljon>

Suominen, O. (2019). Annif: DIY automated subject indexing using multiple algorithms. LIBER Quarterly, 29(1), pp.1–25. Haettu 16.8.2019 osoitteesta <http://doi.org/10.18352/lq.10285>

Tivi 2019. "Maailman toimivin kirjasto" – Helsinki hankki 0,9 miljoonalla tekoälyyn pohjaavan ratkaisun.

Tivi 14.5.2019. Haettu 16.8.2019 osoitteesta <https://www.tivi.fi/uutiset/maailman-toimivin-kirjasto-helsinki-hankki-0-9-miljoonalla-tekoalyyn-pohjaavan-ratkaisun/658b7915-7331-4c19-88e5-94ad04c17a8d>

Asiasanat:

tekoäly, kirjastot

artificial intelligence, libraries